

Implementatie Plantgezondheidsverordening

Thorwald Geuze

NVWA Fytosanitair

Op 14 december 2019 werd, na een wetsherzieningstraject van vele jaren, de Europese Plantgezondheidsverordening (EU) 2016/2031 (PHR) van kracht. De PHR komt in de plaats van de Fytorichtlijn (EC) 2000/29 die voor het laatst in 2005 grondig was herzien. Veel procedurele zaken uit de Fytorichtlijn zijn nu geregeld in de Officiële Controleverordening (EU) 2019/625 (OCR). De PHR en de OCR zijn dus onlosmakelijk met elkaar verbonden. Samen regelen deze wetsteksten hoe de handel in plantaardig materiaal en de controles daarop moeten worden ingericht en hoe met uitbraken van plantenziekten en -plagen moet worden omgegaan.

De OCR regelt onder andere welke autoriteiten moeten worden ingesteld en welke activiteiten kunnen worden gedelegeerd, de inrichting van Grens Controle Posten en Controlepunten, de verplichte vooraanmelding van importzendingen, hoe inspectietarieven kunnen worden vastgesteld en de eisen aan laboratoria. Nieuw voor het fytosanitaire domein zijn onder andere het gebruik van het EU computersysteem TRACES New Technology (TNT) voor het aanmelden van importzendingen, Transit en Transshipment inspecties en de voorgeschreven minimale steekproefgrootte.

Doel nieuwe wetgeving

Met deze grootscheepse herziening van de wetgeving beogen de EU en de lidstaten zich beter te beschermen tegen plantenziekten en plagen die met verhandelde goederen kunnen worden geïntroduceerd. Ook modernisering en harmonisatie tussen de verschillende vakgebieden onder de OCR is een belangrijke doelstelling.

Beide verordeningen hebben tientallen gedelegeerde- en uitvoeringshandelingen onder zich hangen, die ieder op zich ook weer verordeningen zijn. Verordeningen zijn rechtstreeks geldig in de lidstaten terwijl een richtlijn moet worden verwerkt in nationale wetgeving. Als gevolg hiervan is ook de Nederlandse Plantenziektenwet op de schop gegaan en vervangen door de, veel kortere, Plantgezondheidswet. In de nationale wet- en regelgeving zijn nu alleen zaken geregeld die nodig zijn om de verordeningen te kunnen laten werken. Hierbij moet men denken aan zaken als de nationale verdeling van bevoegdheden en het vaststellen van tarieven. Ook de voormalige teeltvoorschriften zijn weer in de nationale wetgeving opgenomen.

Compromis

In het onderhandelingsproces tijdens de totstandkoming van de PHR is een discussie gevoerd tussen de lidstaten die een gesloten systeem voor ogen hadden en de lidstaten (zoals Nederland) die een meer open importsysteem voorstonden. Bij een gesloten systeem mogen alleen toegelaten producten (onder voorwaarden) worden geïmporteerd, bij een open systeem kunnen goederen zonder voorafgaande risicoanalyse worden geïmporteerd en worden bij de detectie van risico's voorwaarden of verboden ingesteld. De huidige PHR is een duidelijk compromis waarbij het nieuw geïntroduceerde begrip Hoog-risicoplanten bedoeld is om tegemoet te komen aan de zorgen van de voorstanders voor een gesloten systeem.

Fytosanitair register

Een ander nieuw fenomeen is het fytosanitair register waarin bepaalde groepen marktdeelnemers moeten zijn opgenomen. In Nederland is dit geïmplementeerd door de al bestaande registratiesystemen van de Keuringsdiensten te gebruiken en die via een sleutelveld te koppelen zodat aan iedere marktdeelnemer een uniek fytosanitair registratienummer kon worden toegekend. Door te gebruiken wat er al was, is er efficiënt voldaan aan de voorwaarden uit de wetgeving. Middels dit register zijn marktdeelnemers in beeld voor de autoriteiten.

Dit registratienummer is nodig op een aantal typen Plantenpaspoort. Ook het Plantenpaspoort zelf, een document (b.v. label, sticker of opdruk op plantenpot of tray) dat een zending planten begeleidt gedurende het verkeer binnen de EU en zo garandeert dat de planten voldoen aan de fytosanitaire vereisten, is grondig herzien. Hierdoor is de traceerbaarheid van partijen planten beter geborgd. Door constructief overleg tussen sector, keuringsdiensten en NVWA, was Nederland op tijd klaar en konden in december 2019 (en soms al ver daarvoor) partijen planten van het nieuwe plantenpaspoort worden voorzien. De van oudsher goede samenwerking tussen overheid en sector wierp hier duidelijk haar vruchten af. Diverse missies van lidstaten en Europese Commissie zijn komen kijken om te zien hoe Nederland dit had ingeregeld.

Het nieuwe plantenpaspoort zoals consumenten dat tegenwoordig in een tuincentrum kunnen aantreffen (foto: Gewasbescherming).

Certificaatplicht

Uiteindelijk komt het bij alle wetgeving aan op de details. Veel van de details, belangrijk voor de dagelijkse fyto-sanitaire praktijk zijn vastgelegd in verordening (EU) 2019/2072, het zogenaamde Annexenpakket. In deze verordening zijn lijsten opgenomen van gereguleerde planten en plantaardige producten en organismen.

Er zijn 2 nieuwe categorieën organismen bijgekomen; de prioriteitsorganismen en de Regulated Non-Quarantine Pests (RNQPs). De prioriteitsorganismen zijn de belangrijkste quarantaineorganismen waar bijzondere vereisten aan hangen; zo moeten de lidstaten voor alle prioriteitsorganismen een draaiboek maken waarin de acties benoemd worden in het geval van een vondst of een uitbraak. De RNQPs zijn juist organismen met een lagere prioriteit en over het algemeen gelden RNQP-eisen alleen voor voortkweekingsmateriaal.

Naast de voorheen al bekende eisen voor planten die bij import certificaat- en inspectieplichtig zijn, geldt nu ook een certificaatplicht voor alle overige (levende delen van) planten, inclusief zaden. Deze zogenaamde Artikel 73 producten zoals niet-inspectieplichtige snijbloemen, moeten tegenwoordig

bij import ook zijn voorzien van een Fyto-sanitair Certificaat en 1% van deze zendingen moet worden geïnspecteerd.

De enige (levende delen van) planten die uitgezonderd zijn van certificaatplicht, zijn de vruchten van kokosnoot, banaan, doerian, ananas en dadel.

Gevolgen

De gemiddelde consument zal niet heel veel merken van de wijzigingen als gevolg van de PHR behalve wanneer planten (of andere plantenpaspoort-plichtige producten) worden gekocht op afstand (b.v. in een webwinkel). Wanneer een consument een plant koopt in een tuincentrum of andere winkel, hoeft er namelijk geen plantenpaspoort bij te zitten maar wanneer de plant wordt gekocht in een webwinkel wel, ook wanneer het de webwinkel van het lokale tuincentrum betreft.

Professionele telers, zeker die van voortkweekingsmateriaal, zullen meer merken van de PHR; ze moeten beschikken over het registratienummer en hun plantenpaspoorten moeten voldoen aan de nieuwe vereisten. Importeurs zullen naast wijzigingen uit de PHR vooral ook te maken krijgen met die uit de OCR.